

Πλούταρχος

βουλομένους δὲ τοὺς Πέρσας ἀντὶ τῆς ἑαυτῶν οὐσίας ὀρεινῆς καὶ τραχείας πεδιάδα καὶ μαλακὴν χώραν λαβεῖν οὐκ εἴασεν, εἰπὼν ὅτι καὶ τῶν φυτῶν τὰ σπέρματα καὶ τῶν ἀνθρώπων οἱ βίοι ταῖς χώραις συνεξομοιοῦνται.

Ἀττικὰς δὲ ἰσχάδας οὐκ ἂν ἔφη φαγεῖν ὄνιους κομισθείσας, ἀλλ' ὅταν τὴν φέρουσιν κτήσῃται χώραν.

πένης δὲ ἀνθρώπου μῆλον ὑπερφυῆς μεγέθει προσενέγκαντος αὐτῷ δεξάμενος ἠδέως, 'νὴ τὸν Μίθραν,' εἶπεν, 'οὗτός μοι δοκεῖ καὶ πόλιν ἂν ἐκ μικρᾶς μεγάλης πιστευθεὶς ἀπεργάσασθαι.

Μέμων, ὁ Ἀλεξάνδρῳ πολεμῶν ὑπὲρ Δαρείου τοῦ βασιλέως, μισθοφόρον τινὰ πολλὰ βλάσφημα καὶ ἀσελγή περὶ Ἀλεξάνδρου λέγοντα τῇ λόγῃ πατάξας, 'ἐγὼ σε,' εἶπε, 'τρέφω μαχόμενον, ἀλλ' οὐ λοιδορησόμενον Ἀλεξάνδρῳ.'

Γέλων ὁ τύραννος, ὅτε Καρχηδονίους πρὸς Ἰμέρα, κατεπολέμησεν, εἰρήνην ποιούμενος πρὸς αὐτοὺς ἠνάγκασεν ἐγγράψαι ταῖς ὁμολογίαις ὅτι καὶ τὰ τέκνα παύσονται τῷ Κρόνῳ καταθύοντες.

δύο δὲ ἀκούσας νεανίσκους πολλὰ βλάσφημα περὶ αὐτοῦ καὶ τῆς τυραννίδος εἰρηκέναι παρὰ πότον, ἀμφοτέρους ἐκάλεσεν ἐπὶ δεῖπνον ὄρων δὲ τὸν μὲν παροινοῦντα καὶ ληροῦντα πολλά, τὸν δὲ σπανίως καὶ μετ' εὐλαβείας ταῖς πόσεσι χρώμενον, ἐκεῖνον μὲν ἀπέλυσεν ὡς φύσει παροινήσαντα καὶ διὰ μέθην κακολογήσαντα, τοῦτον δὲ ἀνεῖλεν ὡς δύσνον καὶ πολέμιον ἐκ προαιρέσεως.

ἐρωτηθεὶς δὲ πῶς ὁ μὲν πατήρ αὐτοῦ πένης ὢν καὶ ἰδιώτης ἐκτήσατο τὴν Συρακουσίων ἀρχήν, αὐτὸς δὲ ἔχων καὶ τυράννου παῖς ὢν πῶς ἀπέβαλεν: 'ὁ μὲν πατήρ,' ἔφη, 'μισσομένης δημοκρατίας ἐνέπεσε τοῖς πράγμασιν, ἐγὼ δὲ φθονουμένης τυραννίδος.'

πολιορκούντος δὲ πόλιν αὐτοῦ, τῶν ἀπὸ τοῦ τείχους τινὲς ἐλοιδοροῦντο λέγοντες ὅτι, 'ὦ κεραμεῦ, τὸν μισθὸν πῶς ἀποδώσεις τοῖς στρατιώταις;' ὁ δὲ πρᾶος καὶ μειδιῶν εἶπεν, 'αἶκα ταύταν ἔλω.' λαβὼν δὲ κατὰ κράτος ἐπίπρασκε τοὺς αἰχμαλώτους καὶ ἔλεγεν, 'ἐάν με πάλιν λοιδορῆτε, πρὸς τοὺς κυρίους ὑμῶν ἔσται μοι ὁ λόγος.'

ἐπεὶ δὲ νικήσαντι τοὺς Ἕλληνας αὐτῷ συνεβούλευον ἔνιοι φρουραῖς τὰς πόλεις κατέχειν, ἔφη μᾶλλον πολὺν χρόνον ἐθέλειν χρηστὸς ἢ δεσπότης ὀλίγον καλεῖσθαι.

Ἀθηναίους μὲν οὖν μακαρίζειν ἔλεγεν, εἰ καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν αἰρεῖσθαι δέκα στρατηγούς εὐρίσκουσιν αὐτὸς γὰρ ἐν πολλοῖς ἔτεσιν ἓνα μόνον στρατηγὸν εὐρηκέναι, Παρμενίωνα.

ἐν δὲ τῇ Μιλήτῳ πολλοὺς ἀνδριάντας ἀθλητῶν θεασάμενος Ὀλύμπια καὶ Πύθια νενικηκότων, 'καὶ ποῦ τὰ τηλικαῦτα,' ἔφη, 'ἦν σώματα, ὅτε οἱ βάρβαροι ὑμῶν τὴν πόλιν ἐπολιόρκουν;'

ἐλαφρὸς δὲ ὢν καὶ ποδώκης καὶ παρακαλούμενος ὑπὸ τοῦ πατρὸς Ὀλύμπια δραμεῖν στάδιον, 'εἴγε,' ἔφη, 'βασιλεῖς ἕξιν ἔμελλον ἀνταγωνιστάς.'

πέμπων δὲ Δημήτριον τὸν υἱὸν μετὰ νεῶν πολλῶν καὶ δυνάμεων ἐλευθερώσοντα τοὺς Ἕλληνας ἔλεγε τὴν δόξαν ὥσπερ ἀπὸ σκοπῆς τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν οἰκουμένην πυρσεύεσθαι.

Ἀντίγονος εἰσέπραττε χρήματα συντόμως: εἰπόντος δέ τινος, ‘ἄλλ’ οὐκ Ἀλέξανδρος ἦν τοιοῦτος,’ ‘εἰκότως,’ εἶπεν, ‘ἐκεῖνος μὲν γὰρ ἐθέριζε τὴν Ἀσίαν, ἐγὼ δὲ καλαμῶμαι.’

Ἀντίπατρος ἀκούσας τὴν Παρμενίωνος ὑπὸ Ἀλεξάνδρου τελευτὴν, ‘εἰ μὲν ἐπεβούλευσεν’ Ἀλεξάνδρῳ Παρμενίων, εἶπε, ‘τίμι πιστευτέον; εἰ δὲ μή, τί πρακτέον;’

ἐπεὶ δὲ συμβαλὼν Ῥωμαίοις δις ἐνίκησε πολλοὺς τῶν φίλων καὶ τῶν ἡγεμόνων ἀπολέσας, ‘ἂν ἔτι,’ ἔφη, ‘μίαν μάχην Ῥωμαίους νικήσωμεν, ἀπολώλαμεν.’

ἐπεὶ δὲ ἐξέπεσε τῶν Ἀθηνῶν τὸ πρῶτον, εἶτα καὶ τῆς Ἑλλάδος, ἀναβὰς πρὸς βασιλέα καὶ κελευόμενος λέγειν ἔφη τὸν λόγον εἰοικέναι τοῖς ποικίλοις στρώμασιν ὡς γὰρ ἐκεῖνα, καὶ τοῦτον ἐκτεινόμενον μὲν ἐπιδεικνύναι τὰ εἶδη, συστελλόμενον δὲ κρύπτειν καὶ διαφθεῖρειν.

εἰπόντος δέ τινος, ‘οὐ πιστεύεις τῇ πατρίδι τὴν περὶ σεαυτοῦ κρίσιν;’ ‘ἐγὼ μὲν,’ ἔφη, ‘οὐδὲ τῇ μητρὶ, μή πως ἀγνοήσασα τὴν μέλαιναν βάλῃ ψῆφον ἀντὶ τῆς λευκῆς.’

λόγου δὲ περὶ τῆς Ἀλεξάνδρου τελευτῆς ἐμπεσόντος ἀδεσπότη, καὶ τῶν ῥητόρων ἀναπηδόντων εὐθὺς ἐπὶ τὸ βῆμα καὶ μὴ μέλλειν ἀλλὰ πολεμεῖν ἤδη κελευόντων, ὁ Φωκίων ἡξίου περιμεῖναι καὶ γνῶναι βεβαίως, ‘εἰ γὰρ τήμερον,’ ἔφη, ‘τέθνηκε, καὶ αὔριον ἔσται καὶ εἰς τρίτην τεθνηκώς.’

Δημήτριος ὁ Φαληρεὺς Πτολεμαίῳ τῷ βασιλεῖ παρήνει τὰ περὶ βασιλείας καὶ ἡγεμονίας βιβλία κτᾶσθαι καὶ ἀναγινώσκειν: ‘ἂ γὰρ οἱ φίλοι τοῖς βασιλεῦσιν οὐ θαρροῦσι παραινεῖν, ταῦτα ἐν τοῖς βιβλίοις γέγραπται.’

Ἄγις ὁ βασιλεὺς οὐκ ἔφη τοὺς Λακεδαιμονίους ἐρωτᾶν πόσοι εἰσὶν, ἀλλὰ ποῦ εἰσὶν οἱ πολέμιοι.

τοὺς δὲ Λακεδαιμονίους ὀρῶν ὀκνοῦντας προσμάχεσθαι τοῖς τείχεσι τῶν Κορινθίων, ὡς εἶδε λαγῶν ἐξαλλόμενον ἐκ τῆς τάφρου, ‘τοιούτους,’ ἔφη, ‘φοβεῖσθε πολεμίους, ὧν οἱ λαγοὶ δι’ ἀργίαν ἐν τοῖς τείχεσιν ἐγκαθεύδουσιν;’

εἰθισμένων δὲ αὐτῶν τὸν Περσῶν βασιλέα μέγαν προσαγορεύειν, ‘τί δαὶ ἐκεῖνος,’ εἶπεν, ‘ἐμοῦ μείζων, εἰ μὴ δικαιότερος καὶ σωφρονέστερος;’

τῶν δὲ ὀπλιτῶν δεῖν ἀπέφαιναν εἶναι τὸ σῶμα γεγυμνασμένον οὐκ ἀθλητικῶς μόνον ἀλλὰ καὶ στρατιωτικῶς: διὸ καὶ τοῖς πολυσάρκοις ἐπολέμει, καὶ τινα τοιοῦτον ἀπήλασε τῆς στρατιᾶς εἰπὼν ὅτι μόλις αὐτοῦ σκέπουσι τὴν γαστέρα ἀσπίδες τρεῖς ἢ τέσσαρες, δι’ ἣν οὐχ ἐώρακεν αὐτοῦ τὸ αἰδοῖον.

τῆς δὲ γυναικός, ἐπὶ μάχην ἐξιόντος αὐτοῦ, δεομένης σφάζειν ἑαυτόν, ἄλλοις ἔφη δεῖν τοῦτο παραινεῖν, ἄρχοντι δὲ καὶ στρατηγῷ σφάζειν τοὺς πολίτας.

Σκιπίων δὲ ὁ πρεσβύτερος τὴν ἀπὸ τῶν στρατειῶν καὶ τῆς πολιτείας σχολὴν ἐν γράμμασι διατριβὴν ποιούμενος, ἔλεγεν ὅποτε σχολάζοι, πλείονα πράττειν.

νικήσας δὲ μάχῃ τὸν Φίλιππον ἐκήρυξεν ἐν Ἰσθμίοις ὅτι τοὺς Ἕλληνας ἐλευθέρους καὶ αὐτονόμους ἀφίησιν. ὅσοι δὲ Ῥωμαίων αἰχμάλωτοι γενόμενοι ἐν τοῖς κατ’ Ἀνίβαν χρόνοις ἐδούλευον παρὰ τοῖς Ἕλλησι, τούτων ἕκαστον οἱ Ἕλληνες ἐξωνησάμενοι δραχμῶν πεντακοσίων δωρεὰν ἔδωκαν αὐτῷ, κάκεῖνοι θριαμβεύοντι συνηκολούθησαν ἐν Ῥώμῃ πλῆθι περὶ ταῖς κεφαλαῖς ἔχοντες, ὥσπερ ἔθος ἐστὶ τοῖς ἐλευθερωθεῖσι.

Παῦλος Αἰμίλιος δευτέραν ὑπατείαν μετελθὼν ἀπέτυχεν ἐπεὶ δὲ τοῦ πρὸς Περσέα καὶ Μακεδόνας πολέμου μῆκος λαμβάνοντος ἀπειρία καὶ μαλακία τῶν στρατηγῶν, ἐκεῖνον ὑπατον ἀπέδειξαν, οὐκ ἔφη χάριν ἔχειν αὐτοῖς: οὐ γὰρ αὐτὸς ἀρχῆς δεόμενος, ὡς ἐκείνων ἄρχοντος, ἠρῆσθαι στρατηγός.

κάκιστον δὲ ἔλεγεν ἄρχοντα εἶναι τὸν ἄρχειν ἑαυτοῦ μὴ δυνάμενον.

μάλιστα δὲ ἐνόμιζε δεῖν ἕκαστον ἑαυτὸν αἰδεῖσθαι: μηδένα γὰρ ἑαυτοῦ μηδέποτε χωρὶς εἶναι.

εἰς δὲ τὴν Ῥώμην ἐλθόντος ἀπὸ στρατείας, ἐκάλουν αὐτόν, οὐκ ἐκείνῳ χαριζόμενοι, ἀλλ' ὡς Καρχηδόνα δι' ἐκείνου ταχὺ καὶ ῥαδίως ληψόμενοι.

Γάιος Μάριος ἐκ γένους ἀδόξου προϊὼν εἰς πολιτείαν διὰ τῶν στρατειῶν, ἀγορανομίαν τὴν μείζονα παρήγγειλεν: αἰσθόμενος δὲ ὅτι λείπεται τῆς αὐτῆς ἡμέρας ἐπὶ τὴν ἐλάττονα μετῆλθε: κἀκείνης ἀποτυχῶν, ὅμως οὐκ ἀπέγνω τοῦ πρωτεύσειν Ῥωμαίων.

μετὰ δὲ τὴν ἐν Φαρσάλῳ μάχην φεύγων εἰς Αἴγυπτον, ὡς ἔμελλε διαβαίνειν ἐκ τῆς τριήρους εἰς ἀλιευτικὸν πλοῖον ἀποστείλαντος τοῦ βασιλέως, ἐπιστραφεὶς πρὸς τὴν γυναῖκα καὶ τὸν υἱὸν οὐδὲν ἕτερον ἢ τὸ τοῦ Σοφοκλέους εἶπεν,

ὅστις δὲ πρὸς τύραννον ἐμπορεύεται,
κείνου 'στὶ δοῦλος, κἂν ἐλεύθερος μόλη.

μεταβάς δὲ καὶ πληγεὶς ξίφει καὶ στενάξας ἄπαξ, εἰπὼν δὲ μηδὲν ἀλλ' ἐγκαλυψάμενος, παρέδωκεν ἑαυτόν.

Πομπηίου δὲ καὶ Καίσαρος διαστάντων, ἔφη, 'γιγνώσκω ὄν φύγω, μὴ γιγνώσκων πρὸς ὄν φύγω.'

τὰς δ' Ἀλεξάνδρου πράξεις ἀναγινώσκων ἐδάκρυσεν καὶ πρὸς τοὺς φίλους εἶπεν ὅτι 'ταύτην τὴν ἡλικίαν ἔχων ἐνίκησεν Δαρεῖον, ἐμοὶ δὲ μέχρι νῦν οὐδὲν πέπρακται.'

πολίχνιον δὲ αὐτοῦ λυπρὸν ἐν ταῖς Ἰαλπεσι παρερχομένου, καὶ τῶν φίλων διαπορούντων εἰ καὶ ἐνταῦθα τινες στάσεις εἰσὶ καὶ ἄμιλλαι περὶ πρωτείων, ἐπιστὰς καὶ σύννους γενόμενος, 'μᾶλλον ἄν,' ἔφη, 'ἐβουλόμην πρῶτος ἐνταῦθα εἶναι ἢ δεύτερος ἐν Ῥώμῃ.'

καὶ διέβη τὸν Ῥουβίκωνα ποταμὸν ἐκ τῆς Γαλατικῆς ἐπαρχίας ἐπὶ Πομπήιον, εἰπὼν 'πᾶσι, ἀνερρίφθω κύβος.'

Φαρνάκην δὲ νικήσας τὸν Ποντικὸν ἐξ ἐφόδου πρὸς τοὺς φίλους ἔγραψεν, 'ἦλθον εἶδον ἐνίκησα.'

λόγου δὲ παρὰ δεῖπνον ἐμπεσόντος περὶ θανάτου ποῖος ἄριστος, 'ὁ ἀπροσδόκητος,' εἶπε.

Ῥωμαίοις δὲ τῆς ἀρχῆς ἔλεγεν ἀπολείπειν διάδοχον, ὃς οὐδέποτε περὶ τοῦ αὐτοῦ πράγματος δις ἐβουλεύσατο, Τιβέριον λέγων.